

امثال فارسی افغانی در باره زنان

۳

- ۳۵ خاله خوبرده .
یعنی غافل و بی قید .
خو خواب .
- ۳۶ خانه شاه خبرنی و خانه عروس دنگ و دول .
شاه = داماد - شاه داماد .
دنگ و دول = سروصدا - بزن و بکوب
- ۳۴ خانه نشستن بی بی از بی چادری است
درایران میگویند - محجوبی ، بی بی
از بی چادری است .
حمام نرفتن بی بی از بی چادری است .
مستوری بی بی از بی چادری است .
۳۸ خربوزه بخورترا به فالیز چه کار .
شویم مکش و مراکن بیوه وزار .
- ۴۱ اگر کسی آخر غذا برسد گویند .
خشو - مادر شوهر - مادر زن .
۴۱ خروس که جوان شود با مادرش جمع
شود .
مثل هراتی است .
- ۴۲ خویش زن قیله بزن - خویش شوی دیگد
(دیگ را) بشوی .
یعنی بسنگان زن همیشه مورد محبت
هستند .
قیله - فیله - بهترین گوشت - لبه و بی -
استخوان - پشت مازه - راسته .
زدن - در افغانستان بجای خوردن و
زیاد خوردن بکار میرود .
۴۳ دام آمده .
یعنی آماده است - معمولاً " برای مساده
سگ گفته میشود که " فحل آمده " و مایل
به جفتگیری با سگ نر است .
- ۴۴ بقه طلب
ماده گاوی که " فحل آمده " و آماده
جفتگیری و برخوردن با گاو نر است . به
مزاج و شوخی با دوستان هم میگویند .
دانه انار داری
۴۵ اشاره به خوشگلی و سرخ روئی است .
- ۳۹ بکولی ها که برنج از بینی اطفال در می آورند .
زنان کولی - برای این طبقه در جاهای
مختلف نامهای گوناگونی است مانند :
کولی - جت - غربت - غربال بند -
گاوباز - بنجاره فیوج - قرشمال .
۴۵ خشویت دوستت نداشت .

- ۴۶ دبه در کونش بند شد .
یعنی عیال دار شد و بستگان عیال بمنزلش
راه رفت و آمد یافتند .
- ۴۷ دختر را دیدم گدی بازنه که شاه قاسم
تیرانداز .
- ۵۴ هرگاه دختران به بازیهای پسرانه بپردازند
گفته شود .
- ۵۵ گدی - عروسک - لعبت .
دختر سبزی پالک است .
- ۴۸ یعنی زود بزرگ میشود - زود رشد
میکند .
- در ایران میگویند : دختر مثل کدواست
یک شب مهتاب رشد میکند .
- ۵۶ پالک - اسفناج
دختر تخم نرتیزک است
در شیراز نرتیزک گویند .
- ۵۷ دختر همسایه خلموک است .
یعنی چیزی که خیلی بنظر آید یا در
اختیار باشد بی قدر و ارزش است .
- ۵۸ خلموک - مفنک - کسی که از بینی وی کثافت
می آید .
- مانند : آب که یکجا ایستاد میگنجد
- ۵۱ در خانه داماد خبری نیست و خانه
عروس دنگ و دول است .
- مانند : در خانه داماد خبری نیست
در خانه عروس رم کنان است .
- ۵۲ در مابین زن و شوهر میانگیری نکنید
در شیراز میگویند زن و شوهر دعوا میکنند
نادان باور میکند .
- ۵۳ دل مادر به بچه ، از بچه در کوچه
نظیر : پدر و مادر باولاد دل بسته اند
و اولاد به سگ .
پدر و مادر عاشق بیعاریند .
ای دل عشاق به دام تو صید .
ما بتو مشغول و تو با عمر و زیب .
دل مادر به بچه و دل بچه به کلچه .
کلچه = کلوجه .
دل ز رشته مو باف او بجان ترسد
چنانکه مار گزیده ز ریسمان ترسد
مو باف - رشته و رشمه و نواری است
که برای بافتن کبسون دختران و زنان
جوان در دنباله مو گذاشته می بافند و
در آخرش منگولهئی هم دارد .
دنيا زاهل جود بخود ناز میکند .
زن بیوه نیست تا بود اندر کنار مرد .
۵۷ زلف در مقام شانه پریشانی ندارد و دختر
را به سیال دادن پشیمانی .
سیال بمعنی شریک و همشان و قوم است .
۵۸ زنبیل خمچهئی داری .
یعنی خیلی طناز و رعناست - مثل شاخ
شمشاد است .
خمچه = شاخه تازه و رعنا .
۵۹ زن بدکه بخانه داخل شود خیر و برکت
از کاج فرار میکند .
مثل هراتی است - در هرات سقف
را کاج گویند .
۶۰ زن بلاست خدا خانه را بی بلا نکند
۶۱ زن دهقان از کی پنهان ؟
۶۲ زن را با تیر زن - اگر مرد دیگر زن اگر
مرد دیگر زن .

- ۶۳ زن را بزن اگر مرد دیگر زن اگر نمرد
دیگر زن .
- ۷۳ شش پیسه را بی بی شانزده پیسه کچل
مانند : خرسی شاهی پالان هفده هزار
وده شاهی .
- ۶۴ زن سیال گرفتن سخت است و نگاه کردنش
آسان .
- ۷۴ شوی زن نو جوان اگر پیر بود - چون پیر
بود همیشه دلگیر بود . آری مثل است
اینکه زنان میگویند .
- ۶۵ زن ناسیال گرفتن آسان است و نگاه کردن
سخت .
- ۷۵ گرزنی راتیر در پهلوی بود
به که او را پیر در پهلوی بود
صد دایه مهربان بیوی مادر نرسد .
- ۶۶ زنش بمیرد ! در مقام نفرین گویند .
خانه خراب شود یا خانه اش را خدا
خراب کند .
- ۷۶ در ایران میگویند : مادر را دل سوزد
دایه را دامن .
- ۶۷ زن صندوقچه ناموس مرد است .
- ۶۸ سال گرم آمد زنان ریش کشیدند .
یعنی نالایقان بر سر کار آمدند و مقاماتی
را که صلاحیت ندارند اشغال کردند .
- ۷۷ عروس بی بی از همه پاک تراست .
- ۷۸ عروس شینگری (عروس شینگری واری)
یعنی کار آسان انجام شد و بدون سعی
و کوشش رضایت طرف حاصل شد و مراد
و مطلب بدست آمد .
- ۶۹ سر پر خون کنیز را همه دیدند و دل پر خون
بی بی را کس ندیده .
- ۷۹ عروس کشک - تمق .
استخوان کوچک واقع در گوشت .
نظیر : ریگ توی جو .
پشک داخل مویز .
- ۷۰ سرتزقیده غلام همه می بینند دل پر خون
بی بی را کس نی .
- ۷۱ عروس جوان گفت با پیر شاه - که موی
سپید است مار سیاه .
شاه داماد "
- ۷۲ شپش آزاد ملیحه خانم نام دارد . .
- ۸۰ در ایران گویند . شپش ملیحه خانم

- یعنی مانند فواحش و بی‌غیوتان .
- ۸۱ غم‌نداری زن بگیر .
- ۸۲ فقط «حام زنانه است .
- اشاره بشلوغی و پرسروصدائی است .
- ۸۳ قربان بی‌زنی که یک نام تنها بزنی زدن بمعنی خوردن است .
- ۸۴ خانه‌ئی را که دوکدک بانوست خاک تازانوست .
- ۸۵ کنیز کا بغسلش نمی‌ارزد .
- یعنی این کار بدردش نمی‌ارزد .
- ۸۶ گوهر در دهان سگ افتاده .
- در مورد دختر زیبایی که آدم بدی بگیرد گویند .
- نظیر : سبب سرخ و دست چلاق .
- در دست من مباش که حسرت برند خلق
- در دست مفلسی چو به بینند گوهری
- سعدی
- مروارید لنه پیچیده .
- ۸۷ لاله‌گل انار است همه محتاج دیدار است .
- بمزاج واستهزا بمردم بد قیافه گویند .
- لاله = لله و پرستار پیر .
- ۸۸ لذت دنیا زن و دندان بود .
- بی زن و دندان جهان زندان بود .
- ۸۹ مادر چه خبر دارد که دختر چه هنر دارد .
- مثل هراتی است .
- ۹۰ مادر آل واری
- زن خیلی خطرناک را گویند - به زن بد شکل گویند .
- ۹۱ مادر الیهار خبر ببر خبر بیار .
- مانند : خبر آرزو و خبر بر - با کار محله
- فضولباشی .
- ۹۲ ماده پشت است .
- کسی که خیلی دختر میزاید .
- ۹۳ مرد دوزنه دم خوش نیزنه (نمیزند)
- ۹۴ معرفت سودی نبخشد شخص بی ناموس را
- شمع کج آخر بسوزد پرده فانوس را
- ۹۵ معشوق خردسال بکس رو نمیده - تا غنچه نشگد بکسی بونمیده -
- ۹۶ معشوق خردسال در آید بقید و ضبط
- سروی که سر کشید زیستان برآمده
- ۹۷ میوه شیرین تر را زاغ هامیخوردند .
- مانند : خربزه شیرین نصیب گفتار است .
- (رجوع شود به پری قسمت حبشی)
- ۹۸ نان از نانوا می‌رود کون از پتیاره میسوزد .
- ۹۹ نه زن دنیا شدیم و نی مرد آخرت .
- در ایران میگویند : نه دختر دنیایم نه پسر آخرت - نه دینمان معلوم است ، نه دنیایمان .
- خسرالدنیا والاخره .
- ۱۰۰ هر جا که دیدی پیر مرد .
- دستش بگیر گردش بگرد .
- هر جا که دیدی پیر زن .
- دستش بگیر سرش بزنی .
- ۱۰۱ هم دختر بده هم یکسناج آرد .
- در ایران میگویند : پول دادن و چوب خوردن و دیوانه شدن .
- سناج = تاپو - خمره بزرگ و مخزن .